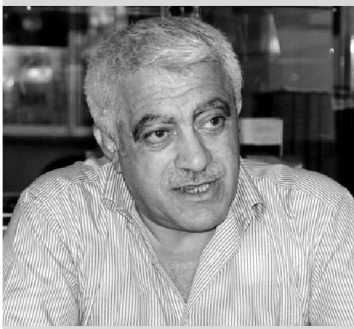

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

**Elmi-kütləvi, mədəni-maarif,
təhsil proqramlarının hazırlanması**

Rövşən Yerfi

(ədəbi esse)

Söz vaxtına çəkər. 1988-ci ilin
payız-qış ayları idi. Bakıda Dağlıq
Qarabağ separatçılarının başıpo-

şan sonsuz məhəbbətindən yara-
nırdı. O günlərdə şairin "Qarabağı
vermərim" şeiri meydanlardakı
kütlələrin ən çox sevdiyi şeirlər-
dən idi:

Tofiq Bayram – 90

Tofiq Bayram haqqında danışılarkən...

Mən heç zaman dönmərəm
Fikrimdən, niyyətimdən.
Lazım gəlsə gözümlün
Qarasını verərəm,
Qarabağı vermərəm...

Bakıda doğulan Tofiq Bayram Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun tarix fakültəsini bitirdikdən sonra "Azərbaycan müəllimi" qəzeti redaksiyasında şöbə müdiri kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Sonralar Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində ədəbi işçi, opera və Balet Teatrında ədəbi hissə müdiri, "Ulduz" jurnalı, "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzeti redaksiyalarında şöbə müdiri, "Yazıçı" nəşriyyatında baş redaktor müavini işləmişdir.

Şairin "Çiçək" adlı ilk şeiri 1953-cü ildə "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetində dərc olunmuşdur. "Ana təbəssümü" adlanan ilk kitabı isə 1961-ci ildə çap edilib. "Şairin şikayəti" mənzum pyesi, "Təbrik çiçəkləri" və "Yaralı nəğmə" poemaları iri həcmli əsərləri arasında ən uğurluları sayılır. Şeir və poemalar yazmaqla yanaşı uzun illər tərcümə işi ilə də məş-

Şairin "Çiçək" adlı ilk şeiri 1953-cü ildə "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetində dərc olunmuşdur. "Ana təbəssümü" adlanan ilk kitabı isə 1961-ci ildə çap edilib. "Şairin şikayəti" mənzum pyesi, "Təbrik çiçəkləri" və "Yaralı nəğmə" poemaları iri həcmli əsərləri arasında ən uğurluları sayılır. Şeir və poemalar yazmaqla yanaşı uzun illər tərcümə işi ilə də məşğul olmuş, bir çox görkəmli yazıçıların, o cümlədən Lope de Veqanın "Hiyləgər məşuqə" pyesini də tərcümə etmişdir. A.T.Tvardovskinin "Yaddaşın hökmü" poemasının tərcüməsinə görə isə 1988-ci ildə M.Qorki adına Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı fəxri adına layiq görülmüşdür...

ğul olmuş, bir çox görkəmli yazıçıların, o cümlədən Lope de Veqanın "Hiyləgər məşuqə" pyesini də tərcümə etmişdir. A.T.Tvardovskinin "Yaddaşın hökmü" poemasının tərcüməsinə görə isə 1988-ci ildə M.Qorki adına Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı fəxri adına layiq görülmüşdür.

Tofiq Bayramın şeirlərinin əsas mövzusu insan və xalq sevgisidir. Əsərlərində güclü lirizm və romantika üstünlük təşkil edir. Şairin onlarla şeirini Azərbaycan poeziyasının parlaq nümunələri hesab etmək olar. "Qadın üreyi" adlı şeiri də bu qəbildəndir:

Necə rəhmli dir, necə amansız,
Necə məhribandır, qadın üreyi!
Sən onu sındırsan, bil ki, a qansız,
Ağlayan kamandır qadın üreyi!

O, dövrünün tanınmış sevgi şairlərindən biri olmuşdur. Onun "Görüş" şeiri də dillər əzbəri olan şeirlərdəndir:

Biz ki unutmusduq ilk məhəbbəti,
Ah, bu qəfil görürsün kas olmayaydı!
Mənim gözlerimdə eşqin həsrəti,
Sənin gözlerində yas olmayaydı!

Digər bir şeiri – "Ay gecikən məhəbbətim" bu gün də gənclər arasında sevilən, dəyərini saxlayan şeirdir:

Bir xəstəyəm, əlacım sən,
Bir koram, əl ağacım sən,
Dilenciyəm əl acım, sən, -
Sən ol mənim son qismətim,
Ay gecikən məhəbbətim!

Tofiq Bayram haqqında danışılarkən onun həm də böyük vətənpərvər, millətçi şair olduğu

qeyd edilir. Şairin bu misraları mənim də məktəb illərində yazdığım onlarla inşanın bəzəyi idi:

Qalxıb Şahdağına söz istəyirəm,
Çatsın hay-harayım dinləyənlərə.
Mən nankor deyirəm, nəcins deyirəm
Öz ana dilini bilməyənlərə!

Sağlığında müəllifi olduğu on iki kitabı və dörd tərcümə kitabı çap olunub. Xalqın sevgisindən qeyri heç bir vəzifəyə, mənəbə

iddiası olmayan şairin ədəbiyyat sahəsindəki gərgin əməyi 1984-ci ildə qiymətləndirilərək ona "Əməkdar incəsənət xadimi" fəxri adı verilmişdir.

Ölkəsinin azad, firavan yaşamasını arzulayan şairə təəssüf ki, onun müstəqilliyini görmək qismət olmadı. Əlli altı il, dörd ay ömür sürən, 1991-ci ilin aprel ayında zamanının təbədüllatlarına üreyi davam gətirməyən Tofiq Bayram əbədiyyətə qovuşdu...

zuq hərəkətlərinə qarşı mitinqlər dalğası başlanmışdı. Etirazını mitinqlərlə ifadə etməyə çalışan xalq kütlələri meydanlardan çəkilmək bilmirdi. Belə günlərdə xalqın sevilən seçilən ziyalıları da xalqla birlikdə idilər. Onlar mitinqlərdə iştirakı və çıxışları ilə xalqın daha da özünü, iradəsini artırırtdılar. Hər kəsin xatirində qalan bu sayaq ziyalılarından biri də sevimli şairimiz Tofiq Bayram idi. Tofiq Bayramın yüz səsin içindən seçilən, özünəməxsus qalın səsi vardı. O, nitqi zamanı mütləq vətənlə, torpaqla bağlı şeirlərindən birini öz ahəng və tərzində, xüsusi intonasiya, patosla oxuyardı. İnsanlarda belə təsəvvür yaranardı ki, əsl şair şeirini məhz belə oxumalıdır. Ürəkdən, canı-dildən, çəşmə-çəşmə, sel kimi kükrəyə-kükrəyə... Yorulmazdı şeirlərini oxumaqdan. "Daha bunu tribuna-dan düşürə bilmərik"; - gülümsəyirdilər şair dostları...

Çıxışlarındakı od-alov səbəbsiz deyildi, vətəne olan aşib-da-

Bakıda doğulan Tofiq Bayram Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun tarix fakültəsini bitirdikdən sonra "Azərbaycan müəllimi" qəzeti redaksiyasında şöbə müdiri kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Sonralar Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində ədəbi işçi, opera və Balet Teatrında ədəbi hissə müdiri, "Ulduz" jurnalı, "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzeti redaksiyalarında şöbə müdiri, "Yazıçı" nəşriyyatında baş redaktor müavini işləmişdir...

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur